

วิภาคตัดทิต

ตัดทิตนี้มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา โส ใช้ลงแทน “วิภาค” ศัพท์ ซึ่ง
แปลว่า แจก, จำแนก, หรือ ส่วน

ธา ปัจจัย

เอเคน วิภาเคน เอกธา
(โดยส่วนตัว ชื่อว่า เอกธา)

ทวิหิ วิภาเคหิ ทวิธา
(โดยส่วน ท. ๒ ชื่อว่า ทวิธา)

ตีหิ วิภาเคหิ ติธา
(โดยส่วน ท. ๓ ชื่อว่า ติธา)

จตุหิ วิภาเคหิ จตุธา
(โดยส่วน ท. ๔ ชื่อว่า จตุธา)

ปญจหิ วิภาเคหิ ปญจธา
(โดยส่วน ท. ๕ ชื่อว่า ปญจธา)

กตีหิ วิภาเคหิ กติธา
(โดยส่วน ท. เท่าไร ชื่อว่า กติธา)

โครงการพัฒนาบทเรียนออนไลน์และสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาบาลี

พหูหี วิชาเคหิ พหูธา
(โดยส่วน ท. มาก ชื่อว่า พหูธา)

โส ปัจจัย
ปเทน วิชาเคน ปทโส
(โดยความจำแนก โดยบท ชื่อว่า ปทโส)

สุตฺเตน วิชาเคน สุตฺตโส
(โดยความจำแนก โดยสูตร ชื่อว่า สุตฺตโส)

อตฺเถน วิชาเคน อตฺถโส
(โดยการจำแนก โดยอรรถ ชื่อว่า อตฺถโส)

พหุณา วิชาเคน พหุโส
(โดยการจำแนก โดยมาก ชื่อว่า พหุโส)

เหตุณา วิชาเคน เหตุโส
(โดยการจำแนก โดยเหตุ ชื่อว่า เหตุโส)

โยนินยา วิชาเคน โยนิโส
(โดยส่วน โดยแยกกาย ชื่อว่า โยนิโส)

พยุชเนน วิภาเคน พยุชชนโส (โดยการจำแนก โดยพยัญชนะ ชื่อว่า พยุชชนโส)

ตั้ทิตนี้เป็นอลิงค์ คือ เมื่อสำเร็จรูปแล้วจะไปแจกในลิงค์ทั้ง ๓
ไม่ได้ เพราะเป็นตติยวิภัตติ

ธา ปัจจย ลงเฉพาะปกติสังขยาเท่านั้น ถ้างลงในเอก ศัพท์ ให้ตั้ง
วิเคราะห์เป็นเอกวจนะ ตั้งแต่ ทวิ ไป ให้ตั้งวิเคราะห์เป็นพหูวจนะ

ส่วน โส ปัจจยนั้น ลงในศัพท์นามนาม ในรูปเสรีจก็มี โสปัจจย
ปรากฏอยู่ท้ายศัพท์ เช่น สุตตโส ปทโส เป็นต้น. คล้ายกับศัพท์จำพวก
มโนคณะ แต่ในมโนคณะนั้นท่านแปลง ส วิภัตติเป็น โอ แล้วลง ส อาคม
จึงเป็น โส เช่น เจตโส อยโส เตชโส เป็นต้น

ในตั้ทิตนี้ก็เหมือนกัน เช่น สุตตโส ปทโส เป็นต้น เมื่อ เป็นเช่นนี้
ต้องอาศัยการแปลดู ถ้าแปลว่า แห่งสูตร แห่งบท โส นั้นแปลงมาจาก
วิภัตตินาม ถ้าแปลว่า โดยจำแนกโดยสูตร, โดยจำนวนโดยบท ดังนี้ โส
นั้น เป็นปัจจยในตั้ทิตนี้

แบบฝึกหัดท้ายบท

๑. ฉธา ลงปัจจยอะไร ในตั้ทิตไหน จงวิเคราะห์
๒. สุตตธา ลงปัจจยอะไร ในตั้ทิตไหน จงวิเคราะห์
๓. พหูธา ลงปัจจยอะไร ในตั้ทิตไหน จงวิเคราะห์
๔. จานโส ลงปัจจยอะไร ในตั้ทิตไหน จงวิเคราะห์
๕. อุปายโส ลงปัจจยอะไร ในตั้ทิตไหน จงวิเคราะห์